

עין משפט נר מצוה
גד א מיי פֿירא מהל' סנהדרין הלכה ז' [והלל'ין טור שריע חור'מ סימן יח טעף ה:] גה ב מיי שס הלכה ד: [ג' ג מיי שס פי"ב הל'ג: גז ד מיי שס פי"א הל'ה: גה ה מיי שס הלכה יא סמג עשין אב טוש"ע חור'מ סימן ז טעף ב:] גכ ד מיי שס פי"א הל'ה: [ופי"ב שס הל' ט סמג שס טוש"ע ש:] גח ח מיי פ"ב שס הלכה א' [והלכה ט ופי"א שס הלכה ט:] כא ט י מיי שס פי"ב הלכה ו: כב כ מיי פ"א מהלכות סנהדרין הלכה ג: כג ל מיי שס הלכה ט:

רבינו חננאל

תלמידו דון עמו בריני נפשות ומנוין אותן לשנים בתלמיד כגון רב כהנא ורב אבי דלגמריה דרב הוּו צריכי לסביריה דרב לא חזי צריכי לסביריה דרב לא חזי צריכי. יש מי שאומר הואיל ולא חושב קיום שטרות בהדייהו מכלל דקיום שטרות בקרובים כשר. ולא היא אלא כיון דקתני דיני ממונות אף קיום שטרות בכלל הוא. ואין קרוב כשר אלא לומר זה כתב ידו של אבי. א"ר אבוחו עשרה דברים ששינו במשנתו בין דיני נפשות לדיני ממונות כולן אין גוהגין בשור הנסקל חוץ מכ"ג ותניא אין מושיבין בסנהדרין לן בנים וסרים ומי שאין לו בנים ר' יהודה מוסיף אף אכורי משום דלא מרחמי ובין דאין להן חניה לא חזו ליה וכוותא. וחילופא (בבוי) (בבסית) דרחמנא אמר לא תחמול ולא תכסה עליו: **ירושלמי** משמא דר' יוחנן אף פחות מכן עשרים ולא הביא שתי שערות כשר בדיני ממונות ואינו כשר בדיני נפשות וירשב בריני של שור. ר' יוסי מוסיף דנין שור דיני ממונות ביום אחד. דיני נפשות ביום אחד. ואפילו גופא שאלן לן ר' חזקיה ור' אחי בשם ר' אבוחו אמר אסור לדון דיני ממונות בע"ש מתניתין פליגא עליה דתנן לפיכך אין דנין לא בע"ש ולא בערב יו"ט דיני נפשות. הא דיני ממונות דנין ותני נמי ר' חייא דאין דיני ממונות בע"ש ואין דנין דיני נפשות בע"ש אומר כאן להלכה כאן למעשה: **חבל** כשרין לדון דיני ממונות כו'. אוקימנא אפילו ממזר. והא דתנן במס' נדה יש ראו לדון דיני ממונות אוקימ' אפילו גר וקיי"ל בין ממזר בין גר כשרין לדון דיני ממונות ואין כשרין לדון דיני נפשות שנאמר ונשאו אתך במשא העם אתך בדומין לך: **סנהדרין** היתה כחצי גורן עגולה וכו'.

לו:

לֵאֲתוּי **ממזר**. לֹאז אֲחִין הַכֵּל כִּשְׂרִין לָדוֹן דִּינֵי נַפְשוֹת קֹאִי דֹלֵאס כֵּן הוּה לִיּה לְמִימַר לֵאמֹוי חֲלַל דְּהוּי רְצוּתָא טַפִּי דֹלֵאפִי חֲלַל דְּכֶשֶׁר לָבֹא בְּקֹהֶל פִּסּוֹל לָדוֹן דִּינֵי נַפְשוֹת דְּכַמִּיז אֲתָךְ דְּדוּמָה לָךְ וְעוֹד הֵא זְהִידֵא קִתְּנִי לֵה אֲלֵא כְּהֵינִס לִיִּס ויִּשְׂרָאֵלִיס הַמְּשִׁאיִן לְכַהוּנָה אֲלֵא אֵהֲכֵל כִּשְׂרִין לָדוֹן דִּינֵי מַמוֹנוֹת קֹאִי וְכֵן מוֹכַח הֲלִרְיֻכּוּתָא דְּעִידֵא אֲדִינֵי מַמוֹנוֹת וְאִע"ג דְּצִפְרֵק זֵא סִימָן (נדה דף מט: ושס) קַעֲצִיד לְרִיכּוּתָא אִיפְכָא אֲדִינֵי נַפְשוֹת מ"מ נִקֵּט עֵיקַר מִילְתָא מִשּׁוּם דִּינֵי מַמוֹנוֹת וּלֹא"ת לִימָא לֵאמֹוי סוּמָא דְּכֶשֶׁר לָדוֹן דִּינֵי מַמוֹנוֹת לְתַנָּא דְּמַתְנִי כְּדֹאמְרִין לַעֲלִי (דף לד:) וּפְסוֹל לִדִּינֵי נַפְשוֹת כְּדֹא"י בְּרִישׁ מִנּוֹת חֲלִילָה (יבמות דף קא. ושס) דִּמְמַעַט סוּמִין מַדְמִנִי רַב יוֹסֵף כֶּשֶׁם שִׁז"ד מְנוּקִין זִבְדָּק כֵּךְ מְנוּקִין מִכֵּל מוֹם וּמֵהֲלִי טַעמָא נִמִּי יֵשׁ לְפִסּוֹל כָּל מוּמִין כִּיּוֹן דְּקֹאמַר קִרְאֵט דְּמוֹס אִין כֵּךְ זִמּוֹס מִמֶּשׁ אִיירִי וי"ל דְּמִשְׁמַע לִיּה מַתְנִי צִפְסוֹל יוֹחֲסִין כְּדֹאמְרִי זֹכֵא צוּרֵר (לַעֲלִי דף סו:) אֲמַתְנִיתִין דְּזֵא סִימָן מַדַּע דְּקַתְנִי סִיפָא אֲלֵא כְּהֵינִס לִיִּס ויִּשְׂרָאֵלִיס הַמְּשִׁאיִן לְכַהוּנָה: **תַּנִּינָא** **חדא** **זימנא**. אִמְלִיתִיָּה דְּרַב יְהוּדָה קָשָׁה לִיּה אֲמֵלִי אִילֻטְרִין לִיּה לְמִימַר אֲמַרְתִּי מַתְנִיתִין לֵאמֹוי מִמּוֹר דֹּאִי אֲמַתְנִיתִין מֵלִי פִּרְיָךְ הֵא קִתְּנִי תַּחַס טוֹבָא כְּה"ג אַע"ג דְּמַנִּי לֵהוּ זִשְׂאֵר דּוּכְמִי וְכֵה"ג אֲשַׁכְּחֵן צִפְרֵק אֲלוֹ דְּבָרִיס צִפְסָחִיס (דף טט: ושס) גִּבִּי כָּלָל גְּדוֹל א"ר עֲקִיבָא כָּל מֵלָאכָה שֹׁאֲפֵשֶׁר לַעֲשׂוֹתָהּ:

חדא **לאֲתוּי** **גר**. הִשְׁתָּא מַשְׁמַע

דַּסְתָּם גַּר כֶּשֶׁר לִדִּינֵי מַמוֹנוֹת וּק' דְּצִפְרֵק הַחוּלֵן (יבמות דף מה: ושס) אֲכַשְׁרִיָּה רַבָּא לִרְבִּי מַרִּי זַר רַחֵל וּמַנִּי **ט'** אִפּוֹרְסִי דְּבִזָּל דְּכִיּוֹן דֹּלֵאמו מִיִּשְׂרָאֵל מִקְרַב אֲחִין קִרְיָנָא זִיָּה אֲלַמָּא צַעִי אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל וי"ל דְּהִכָּא מִיירִי לָדוֹן גַּר חֲזִירו כְּדֹאמְרִי צַפ' מִנּוֹת חֲלִילָה (שס דף קב. ושס) גַּר דֵּן חֲזִירו דְּבַר תּוֹרָה וְאִס הִיתָה אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל דֵּן אִפִּילוֹ יִשְׂרָאֵל וְלֹא כְּמו שפ"ה דִּלְעִינן דִּינֵי נַפְשוֹת אִיירִי דָּדֵן חֲזִירו וְלֹא יִשְׂרָאֵל אֲבָל לִדִּינֵי מַמוֹנוֹת כֶּשֶׁר וְעוֹד דְּהַתָּם מִייתִי קִרָא דְּמַקְרַב אֲחִין וְאִילוֹ דִּינֵי נַפְשוֹת מִימַעַטִי צִפְסוֹן מוֹנִשְׂאוֹ אֲתָךְ וּלֹא"ת וְהֵא דֹלֵאמַר **צפ'** עֶשְׂרֵה יוֹחֲסִין (קידושין דף עו:) גִּבִּי מִי שְׁהוֹחֲקוּ אֲצוּמוֹי מַשְׁטוּרִי הַרְצִיס לְמִימַרְא דֹּלֵא מוֹקִימִין פִּסּוּלִין וּרְמִינֵיהוּ הַכֵּל כִּשְׂרִין לָדוֹן וְאִמַר רַב יְהוּדָה לֵאמֹוי מִמּוֹר וּמֵלִי קוּשִׁיא

הֵיִינוּ לָדוֹן חֲזִירו וי"ל דִּשְׂאִנִי מִמּוֹר הוֹאִיל וְאִצּוּי וְאִמו מִיִּשְׂרָאֵל מִקְרַב אֲחִין קִרְיָנָא זִיָּה וְהֵאִי דְּקֹאמַר לְרִיכָא אַע"ג דְּגַר וּמִמּוֹר חֲלוּקִין מ"מ נִקֵּט לְרִיכּוּתָא דְּשִׁיכָא לְפִי הַמְּשַׁנֶּה הַשְׁנוּיָה סַחַס וְאִין חִילוּק זֹה מְפּוֹרֵשׁ זֵה וּלֹא"ת בְּרִישׁ מִנּוֹת חֲלִילָה (דף קב: ושס) דֹּלֵ"ל **ט'** שְׁמוּאֵל זַר יְהוּדָה לִרְבִּי יְהוּדָה תֵּינִיָא זִיִּשְׂרָאֵל זִבְ"ד שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלֹא זִבְ"ד שֶׁל גֵּרִיס וּרְגִיל ר"ת לומר דֹּאמו (רב) שְׁמוּאֵל זַר [רב] יְהוּדָה הִיָּה זִנו שֶׁל

רַב יְהוּדָה הֵינְדוּוּתָא דֹּלֵאמְרִי צַפ"ק דְּקִידוּשִׁין (דף כב:) דְּגַר שְׂאִין לו יוֹרֶשִׁיס הוּה וּנְתַגִּייר **ט'** הוּא וְזִנו וְאִינו נִרְאָה דֹא"כ זֵאל יִשְׂרָאֵל נִמִּי מִיפְסִיל אֲפִי זִשְׂאֵר דִּלְעִין כִּיּוֹן דִּלְאֹז אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל וְאִין לוֹמַר דֹּאִינְטֵרִין לְפִסּוֹל אֲפִי' לְחֲלִילָת זִנִּי גֵרִיס דְּבִנִּי גֵרִיס כִּיּוֹן שְׁהוֹרְתָן וְלִידְתָן בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵל מַעֲלִיא נִינְהוּ כְּדֹאמְרִי צַפ' נַעֲרָה (מבמות דף מד: ושס) לַעֲנִין נַעֲרָה הַמְּאֻרְכָּסָה דְּהוֹרְתָהּ וְלִידְתָּהּ בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵלִית מַעֲלִיתָא הֵיא וְרִיךְ לוֹמַר דֹּאִינְטֵרִין זִיִּשְׂרָאֵל לְפִסּוֹל גַּר לְחֲלִילָה אִפִּילוֹ אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל וְרַב שְׁמוּאֵל זַר יְהוּדָה אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל הוּה:

אתך **בדומין** **לך**. אֲף עַל גַּב דְּמֵאֲתָךְ נִמִּי הוּי שִׁיךְ לַמַּעֲטִי זַעַל מוֹס דְּמַשָּׁה לֹאז זַעַל מוֹס הוּה כְּדֹאמְרִין צִפְרֵק **אין** אֲלוֹ מוּמִין (דף לו) אִס כֵּן עֲשִׂיתו לְמַשָּׁה זַעַל מוֹס מִכֵּל מִקּוֹס לֹא הוּה מַסְתַּבֵּר לְמִידַרְשׁ אֲתָךְ לִכְּי אִי לֹאז מִשּׁוּם דְּכַמִּיז וּמוֹס אִין כֵּךְ:

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

כי קאמר רב **כ**. דתלמידו נמנה לא אמר אלא כגון רב כהנא ורב אסי לגמריה הוו זריכי למה ששמע מרבו אבל לסבריה למנאז ראות ולישזב הטעמים אינן זריכין הלכך גברא צאפי נפשיה הוא דאי משום גמרא דשמע מיניה כל ישראל נמי ממשה קבלו ואין אלו טעמים הזנת לבו דנימא אס היתה חכמתו מפי רב אחר הוי אומר טעם אחר: **עשרה דברים**. תנן במתני' (דף נב:). **והיו אינן נוהגין דין שור הנסקל** להיות שזה לדיני נפשות אף על פי שאמרתו צפ"ק (דף ג.) לענין עשרים ושלושה כמימת צעלים כך מימת השור: **חוץ מעשרים ושלושה**. שזריך כ"ג כדיני נפשות: **לא סתם**. לרעה ע"פ אחד אבל אמה מטה לחוצה דין השור ע"פ אחד. ומהכא גמיר לכולהו מעלות דלא נהיגי חוץ מכ"ג ומסתברא דהיקס לכהי אמי שהוא עיקר דתין ותמילתו אבל כולו אינן להללה אמי ומה לנו לחוס על שור המועד מוטב לקיים זו וצברת הרע (דברים יט): **הא תשעה הוו**. והדר פרקינן" אלתקפתין והא"י תנן במתני' ואמר האי דקשיא לן ט' הוו משום דאין הכל כשירין ועשרים ושלושה חדא היא דמאי טעמא ממזר פסול מדיני נפשות משום דבעינן כ"ג דהיינו סנהדרי וצסנהדרי כתיב (צמדנר יא) ונשאו אתך דדומין לך מיוחסין כמותך: וכן. ששכח כבר זער גדול זנים ואינו רחמני וכן זער גדול זנים ואינו רחמני וכן סרים: **מעיפא כשירה**. מורע ישראל: **מכל מוס**. פגם משפחה: **משום שכינה**. הנך דציני משה הוא דבעינן מיוחסין שיהו ראווי שמשרה שכינה עליהן(א): **שכינה**. דכתיב (שס) ואלכלתי מן הרוח: **ונשאו אתך**. צסנהדראות שמילק לו יתרו לשפוט את העם דאין כאן משום שכינה דכתיב והקל מעליך ונשאו אתך ולא מן נשאו אתך צסנשא העם (שס) יליף דההוא צסצנעים וקנים שהלכו עמו לאלה מועד כתיב ומשום שכינה(ט): **בתנני' סנהדרין**. אף של כ"ג: **כחאי** גורן עגולה. צעגולה היו יושצין כדי שיהו כולן רואין זה את זה לפי שאס היו יושצין צשורה אין פני הראשונים רואין זה את זה וצעגולה שלמה אין יושצין לפי שזריכין צעלי דתין והעדים ליכנס לדבר צפני כולס שיהו כולן רואין את העדים ומתקדקין א) צדברים ולא שיהא פני העדים לשורה זו ואחוריהם לזו: **והוצינן דברי המזינן והמחייבין**. שניהם כותצין דברי המזינן ושניהם כותצין דברי המחייבים שאס יטעה האחד

ויכיה כתצו **ט'** על של חצירו: **שלושה**. הוו שמתוך טורח הטעמים שירצה עליהן יטעו צדבר אלא א' כותב דברי המזינן וא' כותב דברי המחייבין והג' כותב דברי כולס ומתוך שאין טורח רב עליהם לא יקצרו צדבר ואס יטעה אחד מהס יוכיה כתצ של שלישי: **ט' יושצין לפניהן**. אף הן כעגולה אלא שהגדולים יושצין על הספסלין והתלמידים על הקרקע: **ושלש** דינן דעלמא הוה ונתגייר **ט'** הוא וצנו ואינו נראה דא"כ זאל ישראל נמי מייפסיל אפיי זאלא אמו מישראל ואין לומר דאִינְטֵרִין לְפִסּוֹל אֲפִי' לְחֲלִילָת זִנִּי גֵרִיס דְּבִנִּי גֵרִיס כִּיּוֹן שְׁהוֹרְתָן וְלִידְתָן בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵל מַעֲלִיא נִינְהוּ כְּדֹאמְרִי צַפ' נַעֲרָה (מבמות דף מד: ושס) לַעֲנִין נַעֲרָה הַמְּאֻרְכָּסָה דְּהוֹרְתָהּ וְלִידְתָּהּ בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵלִית מַעֲלִיתָא הֵיא וְרִיךְ לוֹמַר דֹּאִינְטֵרִין זִיִּשְׂרָאֵל לְפִסּוֹל גַּר לְחֲלִילָה אִפִּילוֹ אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל וְרַב שְׁמוּאֵל זַר יְהוּדָה אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל הוּה: **אתך** **בדומין** **לך**. אֲף עַל גַּב דְּמֵאֲתָךְ נִמִּי הוּי שִׁיךְ לַמַּעֲטִי זַעַל מוֹס דְּמַשָּׁה לֹאז זַעַל מוֹס הוּה כְּדֹאמְרִין צִפְרֵק **אין** אֲלוֹ מוּמִין (דף לו) אִס כֵּן עֲשִׂיתו לְמַשָּׁה זַעַל מוֹס מִכֵּל מִקּוֹס לֹא הוּה מַסְתַּבֵּר לְמִידַרְשׁ אֲתָךְ לִכְּי אִי לֹאז מִשּׁוּם דְּכַמִּיז וּמוֹס אִין כֵּךְ:

ויכיה כתצו **ט'** על של חצירו: **שלושה**. הוו שמתוך טורח הטעמים שירצה עליהן יטעו צדבר אלא א' כותב דברי המזינן וא' כותב דברי המחייבין והג' כותב דברי כולס ומתוך שאין טורח רב עליהם לא יקצרו צדבר ואס יטעה אחד מהס יוכיה כתצ של שלישי: **ט' יושצין לפניהן**. אף הן כעגולה אלא שהגדולים יושצין על הספסלין והתלמידים על הקרקע: **ושלש** דינן דעלמא הוה ונתגייר **ט'** הוא וצנו ואינו נראה דא"כ זאל ישראל נמי מייפסיל אפיי זאלא אמו מישראל ואין לומר דאִינְטֵרִין לְפִסּוֹל אֲפִי' לְחֲלִילָת זִנִּי גֵרִיס דְּבִנִּי גֵרִיס כִּיּוֹן שְׁהוֹרְתָן וְלִידְתָן בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵל מַעֲלִיא נִינְהוּ כְּדֹאמְרִי צַפ' נַעֲרָה (מבמות דף מד: ושס) לַעֲנִין נַעֲרָה הַמְּאֻרְכָּסָה דְּהוֹרְתָהּ וְלִידְתָּהּ בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵלִית מַעֲלִיתָא הֵיא וְרִיךְ לוֹמַר דֹּאִינְטֵרִין זִיִּשְׂרָאֵל לְפִסּוֹל גַּר לְחֲלִילָה אִפִּילוֹ אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל וְרַב שְׁמוּאֵל זַר יְהוּדָה אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל הוּה: **אתך** **בדומין** **לך**. אֲף עַל גַּב דְּמֵאֲתָךְ נִמִּי הוּי שִׁיךְ לַמַּעֲטִי זַעַל מוֹס דְּמַשָּׁה לֹאז זַעַל מוֹס הוּה כְּדֹאמְרִין צִפְרֵק **אין** אֲלוֹ מוּמִין (דף לו) אִס כֵּן עֲשִׂיתו לְמַשָּׁה זַעַל מוֹס מִכֵּל מִקּוֹס לֹא הוּה מַסְתַּבֵּר לְמִידַרְשׁ אֲתָךְ לִכְּי אִי לֹאז מִשּׁוּם דְּכַמִּיז וּמוֹס אִין כֵּךְ:

ויכיה כתצו **ט'** על של חצירו: **שלושה**. הוו שמתוך טורח הטעמים שירצה עליהן יטעו צדבר אלא א' כותב דברי המזינן וא' כותב דברי המחייבין והג' כותב דברי כולס ומתוך שאין טורח רב עליהם לא יקצרו צדבר ואס יטעה אחד מהס יוכיה כתצ של שלישי: **ט' יושצין לפניהן**. אף הן כעגולה אלא שהגדולים יושצין על הספסלין והתלמידים על הקרקע: **ושלש** דינן דעלמא הוה ונתגייר **ט'** הוא וצנו ואינו נראה דא"כ זאל ישראל נמי מייפסיל אפיי זאלא אמו מישראל ואין לומר דאִינְטֵרִין לְפִסּוֹל אֲפִי' לְחֲלִילָת זִנִּי גֵרִיס דְּבִנִּי גֵרִיס כִּיּוֹן שְׁהוֹרְתָן וְלִידְתָן בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵל מַעֲלִיא נִינְהוּ כְּדֹאמְרִי צַפ' נַעֲרָה (מבמות דף מד: ושס) לַעֲנִין נַעֲרָה הַמְּאֻרְכָּסָה דְּהוֹרְתָהּ וְלִידְתָּהּ בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵלִית מַעֲלִיתָא הֵיא וְרִיךְ לוֹמַר דֹּאִינְטֵרִין זִיִּשְׂרָאֵל לְפִסּוֹל גַּר לְחֲלִילָה אִפִּילוֹ אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל וְרַב שְׁמוּאֵל זַר יְהוּדָה אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל הוּה: **אתך** **בדומין** **לך**. אֲף עַל גַּב דְּמֵאֲתָךְ נִמִּי הוּי שִׁיךְ לַמַּעֲטִי זַעַל מוֹס דְּמַשָּׁה לֹאז זַעַל מוֹס הוּה כְּדֹאמְרִין צִפְרֵק **אין** אֲלוֹ מוּמִין (דף לו) אִס כֵּן עֲשִׂיתו לְמַשָּׁה זַעַל מוֹס מִכֵּל מִקּוֹס לֹא הוּה מַסְתַּבֵּר לְמִידַרְשׁ אֲתָךְ לִכְּי אִי לֹאז מִשּׁוּם דְּכַמִּיז וּמוֹס אִין כֵּךְ:

ויכיה כתצו **ט'** על של חצירו: **שלושה**. הוו שמתוך טורח הטעמים שירצה עליהן יטעו צדבר אלא א' כותב דברי המזינן וא' כותב דברי המחייבין והג' כותב דברי כולס ומתוך שאין טורח רב עליהם לא יקצרו צדבר ואס יטעה אחד מהס יוכיה כתצ של שלישי: **ט' יושצין לפניהן**. אף הן כעגולה אלא שהגדולים יושצין על הספסלין והתלמידים על הקרקע: **ושלש** דינן דעלמא הוה ונתגייר **ט'** הוא וצנו ואינו נראה דא"כ זאל ישראל נמי מייפסיל אפיי זאלא אמו מישראל ואין לומר דאִינְטֵרִין לְפִסּוֹל אֲפִי' לְחֲלִילָת זִנִּי גֵרִיס דְּבִנִּי גֵרִיס כִּיּוֹן שְׁהוֹרְתָן וְלִידְתָן בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵל מַעֲלִיא נִינְהוּ כְּדֹאמְרִי צַפ' נַעֲרָה (מבמות דף מד: ושס) לַעֲנִין נַעֲרָה הַמְּאֻרְכָּסָה דְּהוֹרְתָהּ וְלִידְתָּהּ בְּקִדּוּשֵׁה יִשְׂרָאֵלִית מַעֲלִיתָא הֵיא וְרִיךְ לוֹמַר דֹּאִינְטֵרִין זִיִּשְׂרָאֵל לְפִסּוֹל גַּר לְחֲלִילָה אִפִּילוֹ אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל וְרַב שְׁמוּאֵל זַר יְהוּדָה אֲמו מִיִּשְׂרָאֵל הוּה: **אתך** **בדומין** **לך**. אֲף עַל גַּב דְּמֵאֲתָךְ נִמִּי הוּי שִׁיךְ לַמַּעֲטִי זַעַל מוֹס דְּמַשָּׁה לֹאז זַעַל מוֹס הוּה כְּדֹאמְרִין צִפְרֵק **אין** אֲלוֹ מוּמִין (דף לו) אִס כֵּן עֲשִׂיתו לְמַשָּׁה זַעַל מוֹס מִכֵּל מִקּוֹס לֹא הוּה מַסְתַּבֵּר לְמִידַרְשׁ אֲתָךְ לִכְּי אִי לֹאז מִשּׁוּם דְּכַמִּיז וּמוֹס אִין כֵּךְ:

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פ"ו], ב) [לעיל כט. לג: תוספ' סוף פ"ו], ג) לעיל ס: נדה מט: קידושין עו:, ד) יבמות קא. ע"ש קידושין עו:, ה) קידושין עו: ע"ש הוריות ד: ע"ש, ו) [לעיל י. ע"ש], ז) חולין ה., ח) [לעיל לה. ט] [ג"ל המזכין ודברי המחייבין כך אי' במשה שצמעות וכן הובא לעיל לה. לה. וכו"ז מפירש"י דהכא ועי' היטב בפירוט רש"י דלעיל לה. ד"ה המחיין], י) צפ"א: פריקן, יא) [שיך לעמ' הכא אחר ד"ה ושגל שורות], יב) [כני דצ"ל דקרא], יג) פי' לשון ממונה כגון פרנס וגואל, יד) רב שמואל זר (סוה"מ א) הוא וצנו וא"כ זאל ישראל נמי מייפסל צפ"ל. י"ט, ע) [ג"ל מנסתת צבורה צפרכ מומין אלו (דף מד:)].

תורה אור השלם

- לא תטה משפט אֲבִיךָ בִּרְיֹבִי:

שמות כג ו
לא תאבה לו ולא תשמע אִלָּיו ולא תחוס עִינְךָ עָלָיו ולא תחמל וְלֹא תִבְסֶה עָלָיו:

דברים יג ט
בְּלֶךְ יָקָה רָעִינִי וּמוֹם אִין בָּךְ:

שיר השירים ד ז
וְיֹאמַר יי אֵל מִשָּׁה אִסְפָּה לִי שְׁבָעִים אִישׁ מִזִּמְרֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעֵת בִּי דָם וְקִבִּי וְהָעַם שִׁטְרֵיהֶן וְלִקְחֹת אִתָּם אֵל אֶחָד מוֹעֵד וְהִתְקַבְּצוּ שָׁם עֲמֻךְ: במדבר יא טו
וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם בְּכָל עַת וְהָיָה כָּל הַדָּבָר הַגָּדוֹל יִבְיֹאוּ אֵלֶיךָ וְכָל הַדָּבָר הַקָּטָן יִשְׁפֹּט דָּם וְתִקַּל מִעֲלֶיךָ וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ: שמות יח כב

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה משום שכינה וכו' שכינה עליהן דכתיב כל"ל ותיבת שכינה נמחק ודאי: ב) ד"ה ונשאו וכו' משום שכינה י"ב ע"ל דף ז ע"א: ג) ד"ה כחאי וכו' ומתקדקין צדכיהס: ד) ד"

מסורת הש"ס

(א) [מוס' פ"ז וע' מוס' לעיל די': ד"ה אל יחסר ומוס' ב"מ ס. ד"ה רבא ומוס' ב"ב יז: ד"ה כל חמרא] (ב) [נצרכות מ. עירובין ע"י חגיגה מ.], (ג) [מגילה ו.], (ד) [ב"מ פה.], (ה) אבות פ"ד משנה טו, ו' [גדר"ג פל"א], (ו) [ב"ב יא.], (ח) [נ"ל לפני ד"ה עשרים], (ט) [וע"ע מוס' סוטה ו. ד"ה מדי].

תורה אור השלם

1. שררך אגן הסהר אל יחסר המזג בטנך ערומת חטים סוגה בשושנים:

שיר השירים ג ו כפלת הרמון רקתך מבעד לצמחת:

שיר השירים ו ו יגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני בריחי שדה אשר ברכו בראשית כו כז י: ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה: בראשית ד י

לעזי רש"י

פלמ"ד [פלמי"ד]. לחיור.

מוסף רש"י

הוי זנב לאריות. טוב לך שהסיה זנב לאריות לאנשים טובים, מהיותך ראש ושר לריקים (אבות פ"ד מס"ו).

דמו רדם ודעותיו. אף כשאתה מקיים דמי אחיך עמך (כשאתה מקיים נפש אחת מישראל) מעלה עליך חייו וחי' וזרעותיו, שמדה טובה מרובה ממדת פורענות (ב"ב יא.).

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

ושלש שורות. כל אחת כמנין סנהדרי עשרים
ושלשה שאם יחלקו הכ"ג רובן מחייבין ומיעוט מוכין והטייה לרעה אין ע"פ אחד ולריך להוסיף שנים שנים עד שבעים ואחד הלכך נריך להוסיף לפניהם ארבעים ושמונה להשלמת שבעים ואחד ולא אורח ארעא לעשות שורות לתלמידים של כ"ד שתהא מרובה משל דיינין ולא לעשות שורות קטנות ולא שמים של כ"ג ואחד של שנים לתלמידים הלכך עבדי שלש שורות: **וכל אחד מפיר אס מקומו.**

לפי שנתחלה כסדר הוסיבום שורה ראשונה גדולה משל שניה והיא גדולה מן השלישית וגם ככל שורה ושורה הוסיבום כסדר הגדול כראש שני למטה הימנו וכן כולן זה למטה מזה לפיכך נריך כל אחד להכיר מקומו: **הוצרכו לסמוך.** כגון שמת אחד מן הדיינין סומכין לו מהראשונים שהם **גדולים מכולן: אחד מהשניים כל לו נראשונה כו'.** ולא שיציאו מן הקהל לראשונה לפי שהגרוע מן התלמידים שצשורות גדול מגדול שנקהל: **ולא הים.** אותו שנבחר מן הקהל יושב במקומו של ראשון ראש בשורה שלישי אלא במקום הראוי לו בסוף השורה וכן אותו שצא מן השלישי לשניה וכן אותו שנסמך מן הראשונים לא היה יושב במקומו של ראשון אלא כולן בסוף השורות וכל בני השורה נמשכין איש איש למעלה ממקומו וממלאין זה מקומו של זה מפני שהקטן שבדיינים גדול מן הגדול שבתלמידי הראשונה והקטן שצבראשונה גדול מן הגדול שצניה הלכך כי נייד כולוה נייד כשמת אחד מהן ומושיבין אחר חליפיו כולן נריכין לגוד איש איש ממקומו: **גב' מה"מ.** דבעגולה היו יושבים: **ספר.** עגול הוא: **צטיצורו של עולם.** שצית המקדש צאמנע של עולם: **דומה לספר.** צעגולה: **מוג.** שני חלקי מים ואחד יין: **אל יחסר המוג.** אל יחסרו מחלק השלישי שהוא כדי הראש למוג: **עשרים** ושלשה. שלש של שבעים: **ס' נלאה.** לעסקיו חוץ לליסכה: סייג הוא גדר: **סוגה בשושנים.** גדורה בשושנים כלומר בצאורה קלה וצהדלה מועטת הס נפרשין מן העצירה וא"כ גדר אכנים להפסיקן שאפי' אין רחוקין מן העצירה אלא גדר שושנים מפסיק צנייהם לא יפרצו זה פרצות הגדר: **מההצנח.** אחזת ודולקת כמו (שבת דף כח.): שקיפלה ולא הבהצה וצלע"ו פלמי"ד: **צריוני.** פריצים לשון צורים: רבי זירא גואל הוה ומחרכו שוקיו ע"י מעשה דצדיק נפש' צתגורא שגירא צהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פה.) וקרו ליה חריכא קטן שקי: **ש"מ.** מדקמתי לא היה יושב במקומו של

לז. אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

התורה העידה ע'ינו סוגה בשושנים. לענין דס נדות נדרש כשאומרת דס כשושנה אדומה ראיתי מיד פורש וא"ת והא יחוד דאורייתא היא כדדרשינן (לעיל דף כא.): מני יסיתך אחיך בן וי"ל דלא אסרה תורה אלא כעין אמו דלא עבדא דמשמריא אצל נדה סופה ליטהרש) ומיהו היכא דלא צעל אפילו נדה אסורה להתייחד כדאמר' צפ"ק דכתובות (דף ז. ד.) לא צעל הוא יסן צין האנשים ואשמו ישנה צין הנשים וא"ת והא אמר' צפ"ק דשבת (דף יג.) מקיש אשמו נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא צצגדו והיא צצגדה אסור כו' ופי' שס צקונט' משום ייחוד דאשת איש אף אשמו נדה והכא אמר סוגה בשושנים וי"ל דהוא צצגדו והיא צצגדה אסורה צאשת איש אפי' צלא ייחוד משום איקרוצי דעתה שנהנין ומתחממין זה מזה ויש תימה מ"ס דייחוד דנדה שרייא מסוגה בשושנים והוא צצגדו והיא צצגדה אסרת מהיקש דאשת איש איפוך אנא וי"ל דמסתבר טפי לאסור הוא צצגדו והיא צצגדה לפי שמתקצרין יחד ונהנין זה מזה כדפרישית: **וירך את ריח בגדיו.** לשון ריח שייך דס נדות כדאמרין צס"פ כל היד (נדה דף כ.): **היא איתמא דלמיא דמא קמיה דר"א** ארמיה אמר האי דס חימוד הוא: **שאין**

אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פריצות **ס' ריש לקיש** אמר מהכא **כפלת הרמון רקתך** **ס' אפילו** ריקנין שבך מלאין מצות כרמון ר' זירא אמר מהכא **זירא את ריח בגדיו אל תיקרי** בגדיו אלא בוגדיו הנהו בריוני דהוה בשיבבותיה דר' זירא דהוה מקרב להו כי היכי דניהדרו להו בתיובתא והוו קפדי רבנן כי נח נפשיה דר' זירא אמרי עד האידנא הוה **ס' חריכא** קמין שקיה דהוה בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו רחמי הרהרו בלבייהו והדרי בתיובתא: **שלש שורות של תלמידי חכמים כו'. אמר** אבבי ש"מ כולוהו נייד ולימא **היא איתמא דלמיא דמא קמיה דר"א** ארמיה אמר האי דס חימוד הוא: **שאין**

ראשון כי נייד כולוה נייד כדפרישי' לעיל: **צדנצי.** צונצות: **צרתני' מאיימין.** שלא יעידו עדות שקר: **מאומד.** צגמ' [צ"צ] מפ': **דיני ממונות.** אס העיד שקר נותן ממון לו ומתכפר לו ומתכפר: **לפיכך נצרא אדם יחידי.** כל זה אומר להם לפיכך נצרא אדם יחידי להראותך שמאדם א' נצרא מלואו של עולם: **הרבה רשויות צשמים.** וכל א' צרא את שלו: **ולאגיד גדולמו.** ועוד לכך נצרא יחידי להראות לדורות הצאים גדולמו של הקצ"ה שצחותם הראשון כל הדורות טצועות שלא היה תחלה אלא חותם א': **חוסס.** היינו אותו צרול שהצורה חקוקה צו: **טובע כמה מטצועות צחוסס א'.** כל המטצעות שאדם טובע ע"י צרול אחת כולן דומין: **צצנילי נצרא העולם.** כלו' חשוד איני כעולם מלא לא אטרד א"ע מן העול' צעציר' אחת וימשוך ממנה: **מה**

עין משפט ונר מצוה

סד א מ"י פ"א מהל' סנהדרין הלכה (ו) [ז] סמג עשין יז: **סח** ב מ"י שס הל"ח: **סו** ג מ"י שס פ"ג הל"ב: **ד** [מ"י פכ"צ מהל' איקורי ציאה הל' א טוש"ע אה"ע ס' כב סעיף א יז"ד ס' קאה סעיף א]: **סז** ה מ"י שס פ"צ מהל' סנהדרין הל"ג:

רבינו חננאל

א"ל ההוא מינא לרב כהנא אמריתו נדה שרי לגברה דילה לייתודי בהדה אפשר אש בנעורת ואינה מהבהבת א"ל ואינה מעידה עלינו שאפילו סוגה בשושנים אין אנו פורצים פריצה. דהוה בשיבבותיה דר' זירא דהוה מקרב להו ר' זירא כי היכי דניהדרו בתיובתא והוי קפדי רבנן כו נח נפשיה דר' זירא אמרו עד האידנא הוה ר' זירא בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו בלבייהו והדרי בתיובתא: **שלש שורות של תלמידי חכמים כו'. אמר** אבבי ש"מ כולוהו נייד ולימא **היא איתמא דלמיא דמא קמיה דר"א** ארמיה אמר האי דס חימוד הוא: **שאין**

אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה התורה העידה עלינו סוגה בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא יפרצו בהן פריצות **ס' ריש לקיש** אמר מהכא **כפלת הרמון רקתך** **ס' אפילו** ריקנין שבך מלאין מצות כרמון ר' זירא אמר מהכא **זירא את ריח בגדיו אל תיקרי** בגדיו אלא בוגדיו הנהו בריוני דהוה בשיבבותיה דר' זירא דהוה מקרב להו כי היכי דניהדרו להו בתיובתא והוו קפדי רבנן כי נח נפשיה דר' זירא אמרי עד האידנא הוה **ס' חריכא** קמין שקיה דהוה בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן רחמי הרהרו רחמי הרהרו בלבייהו והדרי בתיובתא: **שלש שורות של תלמידי חכמים כו'. אמר** אבבי ש"מ כולוהו נייד ולימא **היא איתמא דלמיא דמא קמיה דר"א** ארמיה אמר האי דס חימוד הוא: **שאין**

ראשון כי נייד כולוה נייד כדפרישי' לעיל: **צדנצי.** צונצות: **צרתני' מאיימין.** שלא יעידו עדות שקר: **מאומד.** צגמ' [צ"צ] מפ': **דיני ממונות.** אס העיד שקר נותן ממון לו ומתכפר לו ומתכפר: **לפיכך נצרא אדם יחידי.** כל זה אומר להם לפיכך נצרא אדם יחידי להראותך שמאדם א' נצרא מלואו של עולם: **הרבה רשויות צשמים.** וכל א' צרא את שלו: **ולאגיד גדולמו.** ועוד לכך נצרא יחידי להראות לדורות הצאים גדולמו של הקצ"ה שצחותם הראשון כל הדורות טצועות שלא היה תחלה אלא חותם א': **חוסס.** היינו אותו צרול שהצורה חקוקה צו: **טובע כמה מטצועות צחוסס א'.** כל המטצעות שאדם טובע ע"י צרול אחת כולן דומין: **צצנילי נצרא העולם.** כלו' חשוד איני כעולם מלא לא אטרד א"ע מן העול' צעציר' אחת וימשוך ממנה: **מה**

עין משפט נר מצוה

א [מיי] פ"כ מהל' סנהדרין הלכה ט':

ב ח מיי פ"ד מהלכות סנהדרין הלכה ד':

רבינו חננאל

אומר לון שמא ראיתם זה רץ אחר חבריו ורצתם אחריו ומצאתם חרב בידו ודם מטפסף ממנה והורג מפרפר אם כך ראייתם אין בדבריכם כלום. תניא אמר ר"ש בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד רץ אחר חבריו כיו' עד לא דע משם עד שבא נחש והכישו ומת. ואקשינן ובי ההורג בר נחש הוא. והתני ר' חייא מיום שחרב בית המקדש אפי"פ שבטלה סנהדרין דין ד' מיתות לא בטלו אלא מי שנחתייב סקילה או גופל מן הגג או חיה דורסתו. מי שנחתייב שריפה או גופל בדליקה או נחש מכישו. מי שנחתייב הייגה או נמסר למלכות או נהרג ע"י לטטים. מי שנחתייב חנק או נטבע בנהר או מת בסרוגני. ופוקין האי עבירה אחרייתו נמי עבר. וקיי"ל מי שנחתייב שתי מיתות נידון בחמורה שתי מיתות. וכל מאומד בדיני נפשות הוא דלא הא בדיני ממונות כשרין כמאן כר' אחא דתניא גמל האחרון בין הגמלים ונמצא גמל הורג בעירו בירוש' וזשה הרגו. ולטעמין דייקת' הכי עד מפי עד פסלי בל"ג מכלל בדיניי ממונות כשר והתנן הוא אמר לי. פ"י הלווה אמר לי שאני חייב לו איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום ופוקין' אלא אפי"ג דפסיל נמי בדיני ממונ'. אמרין להו בדיני' שמא לי היתם יודעים שופניו לברוק אחסב: **מיום** שפתחה הארץ את פיה וקיבלה דמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר מכנף הארץ זמירות שמענו וגו' מכנפה ולא מפיה ואפי"ג דכתיב ותפתח הארץ את פיה וגו' לטובה לא פתחה. גלות מכפרת עון מחצה שנא' וישב בארץ נוד. ועוד אמר גלות מכפרת ג' דברים חרב ורעב ודבר שנאמר כה אמר ה' הירושב בעיר הזאת ימות בחרב. וגו'. ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר כה אמר ה' כתבו את האיש הזה ערירי ובתר דגלה כתיב ובני יכניה אסיר בנו שלתיאל כדוך הנשתלץ שנתעברה מעומד:

לז:

שאין דמך מסור ביד'. מדמייתי האי עובדא אמנני' דכיזד מאומד משמע דדריש מהאי קרא דמאומד לא מיקטל דמשמע ע"פ שנים עדים שראו את המעשה ולאריני הוו עם ר"ש בן שטח והאי דלא חשיב להו משום כבודו והאי דקאמר או אני או אתה לאו דוקא לשון יחיד אלא אנו: **מיום** שחרב בית המקדש. תימנה דהוה מנז' למימר דאף בזמן שזית המקדש קיים כי עובדא דשמעון בן שטח א"י שלא צעדים והתראה כדלמר במכות (דף י'): כאשר יאמר משל הקדמוני מרשעים יאל רשע צב' בני אדם שהרגו אחד הרג צשוגג ואחד הרג צמויד הקצ"ה מומינן לפונדק וי"ל דנקט משחרב בית המקדש משום דלא בטלי דיני נפשות לגמרי ולא"ת אכתי הוו מנז' למינקט מ' שנה קודם חורבן הבית כדלמר צפרק היו צודקין (לקמן דף מה'). שגלתה סנהדרי וישצה לה צננות ואמר שלא דנו דיני נפשות וי"ל מ"מ כשהיו רואים לורך שעה היו חוזרין לנשכת הגזית כי ההיא עובדא' ויכולא צו והא דפרין לקמן צפרק היו צודקין (שם) ור' יוחנן בן זכאי מי הוה צנסהדרי משום דמה צצדק צעוקי' תאנים צדין רואם הוא והא דגלו משום דנפשי רואים הוו ומשום רציחה לא היו חוזרין וסא"ת והא חזינא כמה כופרים צעיקר' דמתים כדרכם וי"ל דזכות מילה תולה ושכר מצות שעשו משלמנין צעולם הזה כדכתיב (דברים ו') ומשלם לשונאיו ועובדא דריש הפועלים (צ"מ דף פג'): דלפקיה לגצרא חזקפה דהוא וצנו צעלו נערה המלאוסה התם נמי וצות תולה לו שלא נענש צסקילה וידיון צקלה א"י הוא וצנו לאו דוקא אלא צנו תחלה ואחר כך הוא דמיתמו צחנק וי"מ דנקט משחרב בית המקדש משום דצומן בית המקדש צגדי כהונה היו מכפרין מיהו מ"מ כשעשו תשובה: **בבאן** כר' אחא. משמע דרבי אחא לית ליה אומר צדיני נפשות ומימנה דצפרק שצונת העדות (שנועות דף לה. וסם) משמע דלית לי' גצי שצונת העדות דאינו חייב אלא בתציעת ממון ודריש ר' יוסי הגלילי מדכתיב או ידע צעדות המתקיים צידעיה צלא ראייה אמר רצ פפא ילמא ר' יוסי הגלילי לית ליה דרבי אחא דאי יאמר ליה צדיני נפשות משכחת לה כר"ש בן שטח ויש לומר דלמסקנא דהכא דמשני מתני' אפילו כרצנן אין לרין לאוקמי דרצ אחא צדיני ממונות דווקא מיהו דזוחק יס למנא' דלחייצ רצי אחא צההיא דר' שמעון בן שטח דמנא ידעו עדים שהרגו צמוך דר' דיצור של התראה כיון שלא ראו אלא מאומד ואי איירי צחצר ניחא וכר' יוסי דלמר לא צעי התראה (לעיל ד' ט:):

מיום שפתחה כו'. כל דמים צנלעים צלרין אלא שרישומן ניכר ושל הצל אין רישומן ניכר כלל: **מכנף** הארץ זמירות שמענו. כתוב צתשוצת הגאונים שאין צני א"י אומרים קדושה אלא צצנת דכתיב (ישעיה ו') גצי חיות שס כנפים ללחד וכל כנף הוא אומר שירה אחת ציוס צצשת ימי החול וכשיגיע

צצת אומרים החיות לפני המקום רצש"ע אין לנו עוד כנף והקצ"ה משיצ להס יס לי עוד כנף אחד שאומר לפני שירה שנאמר מכנף הארץ זמירות שמענו: **למזובה** לא פתחה. ולא"ת והא כתיב (שמות טו) צצלעמו ארץ טוצת המצרים אינה קרויה טוצה:

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

מה לנו ולצרה הזאת והלא כבר נאמר **והלא כבר נאמר והוא עד**. עליכם מוטל חובה ונשיאות עון אם לא תגידו מה שראיתם: **ושמא סאמרו מה לנו לחוב**. להיות מתחייבים מדמיו של זה נוח לנו לעמוד צאם לא יגיד: **והלא כבר נאמר צאצוד רשעים רנה**. אם רשע הוא אין כאן עונש: **גב' או אני או אסה**. שמעון בן שטח קאל' הכי: **דין ארבע מיפות**. פורענות צידי שמים הדומה למיתה שהוא מחוייב צה: **נחש מנישו**. דקלי ליה זיהרא ארם של נחש שורפו: **נופל מן הגג**. דומיא דסקילה דמתנן לקמן (דף מה:): בית הסקילה היטה גבוהה שמי קומות וקומה שלו הרי כאן שלש: **ליסטיין צאין עליו**. שדרכן להרגו צסיף וכן נמסר למלכות שמתחין ראשו: **חטא אחרינא הוה גציה**. שהיה מחוייב שריפה שהיה חמורה דאינו רוצה צסיף הוא ומיתת סייף קלה כדאמרנין צארעב מיתות (לקמן דף מט:): **הא צדיני ממונות אמדינן**. עדות מאומד מדמתן ליה גצי אויס עידי נפשות ולא מתן ליה גצי אויס עידי ממונות צפרק דיני ממונות (לעיל דף כט). דלמרנין להו סהדי שקרי אלאוגרייהו זיל: **האומר**. נושך שמעמי. ולי נראה כשהגמל הזכר מזדווג עם הנקבה קרי לי' אומר דלמר צצכורות (דף ט). גמל אסור כנגד אסור: **שזס הורגו**. שדרך סוסים מווייטיס) להכות סוסים צצצידו והיינו מאומד: **ולטיעמין עד מפי עד**. דמתן הכא ולא מתא לה אלויס צעידו ממון הכי נמי כו': **הוא אמר לנו**. הממחוייב אמר לנו שאני חייב לו צאל כל צפני התובע אמר לנו כן לא היא הודאה: **איס פלוני אמר לנו**. שזה חייצ לזה שהוא ראה צהלוואה היינו עד מפי עד: **הודה לו**. שניהס היו סס: **אמרין ליה צדיני נפשות**. להרצות הדצרים ולפרש ללויס וצדיני ממונות לא חיכפת לן ללויס עליהם כל כך: **פלעיס**. מכת חרצ קרצי פלעיס: **חבורות חבורות**. לכך נאמר דמיו: **צלרין נוד**. ולא כתיצ נע שכיפרה לו גלותו דכתיב (צדקאשית ד') וילא קין: **שלשה דצרים**. חרצ ורעצ ודצרי: **לא יללה**. שזס הללחה. וצכיניה מלך יהודה כתיב: והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

מה לנו ולצרה הזאת. להכניס ראשינו צדלגה הזאת אפי' על האמת: **והלא כבר נאמר והוא עד**. עליכם מוטל חובה ונשיאות עון אם לא תגידו מה שראיתם: **ושמא סאמרו מה לנו לחוב**. להיות מתחייבים מדמיו של זה נוח לנו לעמוד צאם לא יגיד: **והלא כבר נאמר צאצוד רשעים רנה**. אם רשע הוא אין כאן שטען **גב' או אני או אסה**. שמעון בן שטח קאל' הכי: **דין ארבע מיפות**. פורענות צידי שמים הדומה למיתה שהוא מחוייב צה: **נחש מנישו**. דקלי ליה זיהרא ארם של נחש שורפו: **נופל מן הגג**. דומיא דסקילה דמתנן לקמן (דף מה:): בית הסקילה היטה גבוהה שמי קומות וקומה שלו הרי כאן שלש: **ליסטיין צאין עליו**. שדרכן להרגו צסיף וכן נמסר למלכות שמתחין ראשו: **חטא אחרינא הוה גציה**. שהיה מחוייב שריפה שהיה חמורה דאינו רוצה צסיף הוא ומיתת סייף קלה כדאמרנין צארעב מיתות (לקמן דף מט:): **הא צדיני ממונות אמדינן**. עדות מאומד מדמתן ליה גצי אויס עידי נפשות ולא מתן ליה גצי אויס עידי ממונות צפרק דיני ממונות (לעיל דף כט). דלמרנין להו סהדי שקרי אלאוגרייהו זיל: **האומר**. נושך שמעמי. ולי נראה כשהגמל הזכר מזדווג עם הנקבה קרי לי' אומר דלמר צצכורות (דף ט). גמל אסור כנגד אסור: **שזס הורגו**. שדרך סוסים מווייטיס) להכות סוסים צצצידו והיינו מאומד: **ולטיעמין עד מפי עד**. דמתן הכא ולא מתא לה אלויס צעידו ממון הכי נמי כו': **הוא אמר לנו**. הממחוייב אמר לנו שאני חייב לו צאל כל צפני התובע אמר לנו כן לא היא הודאה: **איס פלוני אמר לנו**. שזה חייצ לזה שהוא ראה צהלוואה היינו עד מפי עד: **הודה לו**. שניהס היו סס: **אמרין ליה צדיני נפשות**. להרצות הדצרים ולפרש ללויס וצדיני ממונות לא חיכפת לן ללויס עליהם כל כך: **פלעיס**. מכת חרצ קרצי פלעיס: **חבורות חבורות**. לכך נאמר דמיו: **צלרין נוד**. ולא כתיצ נע שכיפרה לו גלותו דכתיב (צדקאשית ד') וילא קין: **שלשה דצרים**. חרצ ורעצ ודצרי: **לא יללה**. שזס הללחה. וצכיניה מלך יהודה כתיב: והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים וזו אלמא אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות הכא נמי אף על גב דפסיילי בדיני ממונות אמרינן להו בדיני נפשות: הוו יודעים כו': אמר רב יהודה בריה דר' חייא מלמד שעשה קין בהבל אחיו חבורות חבורות פציעות פציעות שלא היה יודע מהיכן נשמה יוצאה עד שהגיע לצוארו וא"ר יהודה בריה דר' חייא מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לרמו של הבל שוב לא פתחה שנאמר יִמְכַנֵּף הָאָרֶץ זְמִירוֹת שְׁמֻעֲנָה צִבִּי לְצִדִּיק מִכְנֵף הָאָרֶץ ולא מפי הארץ איתיביה חוקיה אחיו ‏⁵ ותפתח הארץ את פיה א"ל לרעה פתחה לטובה לא פתחה וא"ר יהודה בריה דרבי חייא ‏⁶ גלות מכפרת עון מחצה מעיקרא כתיב ‏⁶ והייתי נע וגד ולכסוף כתיב ‏⁷ וישב בארץ נוד אמר ‏⁸ רב יהודה גלות מכפרת שלשה דברים שנאמר ‏⁸ (כה אמר ה' וגו') היושב בעיר הזאת ימות בחרב ברעב ובדבר והיוצא ונפל אל הכשדים הצרים עליכם יחיה והיתה לו נפשו לשלל ר' יוחנן אמר גלות מכפרת על הכל שנאמר ‏⁹ (כה אמר ה') כתבו את האיש הזה ערירי גבר לא יצלה בימיו כי לא יצלה מזרעו איש יושב על כסא דוד ומושל עוד ביהודה ובתר דגלה כתיב ‏¹⁰ ובני יכניה אסיר (בנו) שלתיאל בנו אסיר שעיברתו אמו בבית האסורין שלתיאל ששתלו אל שלא בדרך הנשתלץן גמירי שאין האשה מתעברת מעומד והיא

מסורת הש"ס

א) [קדושין ע"א], ב) [עירובין ס"ה], ג) גיטין פ"ח. [נ"ש], ד) כ"א א"א, ה) [מגילה י"ד], ו) [מוספי' פ"ח], ז) [שם], ח) [שם], ט) ע"ז י"ז. ע"ש, י) וכל זה למ"א בילקוט], יא) [סוף פ' מטעט' ע"ש], יב) כס"א למ"א ממ"ה הגלות, יג) כס"א: המינים,

‏‏

גליון הש"ס

גמ' ובתיב בי ה' עיניו משוטטות. עיני ה' המה משוטטים כנ"ל:

‏‏

מוסף רש"י

יין ניתן בשבועים אחריות. קן חשטוי צנימטריא (שדוכין ס"ח.). גלות צדקיהו. חרות ירושלים שגלו כולם (גיטין פ"ח.). גלות יבניה. ה"א ירושלים. חקמה גלות צדקיהו אחת עשרה שנה, וזו ה"א צדק' שמהר והחריב ציטו כדי להגלות דורו על צדקה לצבל צעוד שחמיו גלות יבניה קיימין, שילמדו תורה לאלו הגולים אחריהם, לפי שרוב חמיו המורה גלו עם יבניה, דכמינ צהו חרשז והמסגר אלף (שם). כיוון שסוגרין בהלכה. הלכה שהם סגורים בה, שאזנס יודעים להשיב לשואליהם, שוב אין לה פותחין אחרים (שם), עורלא אמר. היינו צדקה, שמהר להביא הרעה לסוף ח' מאות וחמשים, דהיינו ב' אחריהם, לפי קודם וטשנתם, דהיא צנימטריא ח' מאות וחמשים ושמים, ואם שהו עד וטשנתם היה מתקיים בהן כי אבד תאצדון (שם), וכע"ז דברים ד כ"ח). בתיב שלמה נערומה תקרא, תלמידים העוסקין בה על גפי משמע כעל כנפים, מושב שאינו קבוע, וכתיב. קרא אחרינא, על כסא. מקום כבוד קבוע, כמו (בראשית מ"ח) רק הכסא אגדל ממך, ל"א בתחילה על גפי, יחידו בלא תלמידים כמו (שמות כ"א) אם בגפו יב"ה (ע"ז י"ט).

והיא נסעצרה מעומד. שהיה בית האסורין כר ואין מקום לשכב ושילשלו שם אשה ובאגדה דויקרא רבה^[כ] אמרה לה: **על אלסו**. להמיר לו גזירה שנשבע שלא יהא לו בן והתירו לו פמליא ש"מ ושצועה כמיצה צההיא פרשה דכתבו את האיש הזה בס' ירמיה (כג): **והיה**. מושיעין של ישראל למקדש של ישראל: **ולאבן גנף**. ממחר הגלות^[כ] שמנגפת את הרגלים: **ולאור מכשול**. סלע מכשלה יהיה לשני צמי ישראל: **בשבעים אופוסים**. בגימטריא: **וישקד**. צעוד שגלות יבניה קיימת שעדיין לא מתו אותן שגלו לצבל עם יבניה שהיו חכמים צתורה ולמדו' לצני גולה האחרונה: **פוסחין**. צמורה: **כחרשים**. קרי ציה חרש: **כיוון דסוגרין**. דבר הלכה הנעלמת מהן אין לה פותחין אחרים: **עולא אמר**. צדקה של שקידה היינו הקדים חורבן שמי שנים לגימטריא דנושנתם דהיינו תמני מאה וחמשים ותרתין והם גלו לסוף שמה מאות וחמשים שנכנסו לארץ דכתיב (מלכים א' ו) **וימי יומי בית הראשון ד'** מאות ועשר **הרי ח'** מאות ותשעים לא מהם מ' שנה שנשתחו בצמדצד הרי שמה מאות וחמשים ואילמלי היה ממתין עד ונושנתם היה מתקיים צהם כי אבד תאצדון מהר והשמד תשמדון דכתיב צההיא פרשתא (דברים ד): **מהרה דמרי עולמא כו'**. דהוא גימטריא דנושנתם וקרי ליה אבד תאצדון מהר והקדמה דשמי שנים צדקה היתה: **אנו צני צדיק**. אצינו צדיק נצרא לפיכך אנו צדיקים ואין אנו צריכין להמרחק מן העצירה כי לא נכשל בה: **אנו צני רשע**. ואין אנו זקוקין בתשובה ולהצטדק כי לא יועיל: **אם נצראו שנים**. יאמרו זה לזה אבא גדול מאצין: **הגולגיס והחמסנים**. שיאמרו קרקע זה לצני אצינו הראשון היתה ולא לצני אצינס: **חספסך כחומר חוסם**. לאחר מיתתו של אדם מתהפך חותם שלו לחומר וימליצו כמו לצוש בתחיית המתים. ומדקרי ליה חותם שמע מינה צחותם אין טצועין: **ויאמר עלי היא**. ואין אדם מנחישו הואיל ואין היצר צייניהן: **וימנע מרשעים אורם**. קלסתר פניו ומתוך כך שלא יהא קלסתר פנים דומה לשל צחיריהם חרוע רמה תשצר שאינו יכול לומר עלי היא: **משום ערוה**. שלא יתחלף לאשה צצעלה לא ציוס מפני המראה וציללה מפני הקול: **וצדעם מפני הגולגיס**. אם יודע מה צלצ צחירו יחפש מצפוניו וידע היכן ממונו: **שלא יאמרו הלזוקים^[כ] שוסף היה**. אדם צמעשה צראשית לפיכך קדמו לו כולם: **למאנה**. צבת: **שיכנס לסעודה מיד**. שימלא הכל מוכן ויאכל מאשר יחפון: **גפי**. מקום צצוה: **ולכסוף**. כשסרח נטרד: **מי פסי יסור הנה**. צתריה דהאי קרא כתיב מי פתאו לזה פיסור הנה לאכול מן העץ: **חסר לצ אמרה לו**. האשה שהיא חסר לצ אמרה לו: **גלמי ראו עיניך**. מכל מראה עיניך נגלמתי והיינו כל העולם דכתיב צזכריה (ד) עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ: ^{גופו}

ראו עיניך ^[כ](וכתיב ^[כ]**כי ה'**

ועדין גלות יבניה קיימת דכתיב בגלות יבניה והחרש והמסגר אלף. חרש כיון שפותחין נפשו הכל כחרשין. והמסגר כיון שסוגרין אין מי יפתח. עולא אמר צדקה עשה עם ישראל שהקדים שתי שנים לנושנתם ש"מ מהרה דהקב"ה תתנ"ב שנה היו וזו השמועה עוד בסוף גיטין: **לפיכך** נברא אדם יחידו ללמד שכל המאבד נפש כאלו מאבד עולם מלא. וכן המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא כו'. ת"ר לא נברא אדם יחידו שלא יהיו המינים אומרים רשיות הרבה כו'. ת"ר בע"ש נברא אדם שלא יהיו המינים אומרים שותף היה להקב"ה במעשה בראשית ואם תווח דעתו עליו יאמרו לו יתוש קדמך כו'.

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לח.

תורה אור

1. בשנת שתיים לדרוש הפולך בחדש הששי ביום אחד לחודש יהיה דבר יי ביד חגי הקביא אל זרבלל בן שאלתיאל פתח יתקדה ואל יזוושע בן יודוצק דביתן הקדול לאמר: חגי א א

2. ויהיה למקדש ולאבן גנף ולצור מכשול לשני בתי ישראל לפח ולמקש לזושב ירושלים: ישעיהו ח יד
3. וישקד יי על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק יי אלהינו על כל מעשיו אשר עשה ולא שמענו בקלו: דניאל ט יד
4. ואת כל אנשי החיל שבעת אלפים והחרש והמסגר אלף הכל גבורים עשי מלחמה ויביאם מלך בבל גולה בבליו: מלכים ב כד טו
5. כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל המונות כל ועשיתם חרע בעיני יי אלהך להכעיסו: דברים כ דה
6. תתנפך בחמר חותם ויתנצבו כמו לכבוש:

חצבה עמודיה **שבעה**. **דשצעה** ימים נצרא העולם שאע"פ שצשעה ימים נצרא העולם מ"מ היה חסר מנוחה עד שצא שצת צא מנוחה והיינו דכתיב (בראשית ג) ויכל אלהים ציוס השביעי:

בתחלה ע"א גפי. פ"ה מקום צצוה ולכסוף כשסרח נטרד על כסא וקשה דכספ"ק דמס' ע"ז (דף י"ט). משמע דכסא עדיף מגפי דדריש גצי תלמיד צצתחילה על גפי גולה ממקום למקום ולכסוף כשעשה ראש ישיבה על כסא וכאן נמי יש לדרוש כן קודם שנוזווגה לו חוה על גפי כמו (שמות כ"א) אם בגפו יב"ה ולכסוף על כסא: ויכדו

יבניה קיימת דכתיב ביה בגלות יבניה ^[כ]החרש והמסגר אלף חרש ^[כ]כיון שפותחין הכל נעשו כחרשין מסגר כיון שסוגרין בהלכה שוב אין פותחין וכמה היו אלף עולא אמר שהקדים שתי שנים ^[כ]לנושנתם א"ר אחא בר יעקב שמע מינה מהרה דמרי עלמא תמני מאה וחמשין ותרתין הוו: לפיכך כו': תנו רבנן ^[כ]אדם יחידו נברא ומפני מה שלא יהו המינים אומרין הרבה רשויות בשמים דבר אחר מפני הצדיקים ומפני הרשעים שלא יהו הצדיקים אומרים אנו בני צדיק ורשעים אומרים אנו בני רשע דבר אחר מפני המשפחות שלא יהו משפחות מתגרות זו בזו ומה עכשיו שנברא יחיד מתגרות נבראו שנים על אחת כמה וכמה דבר אחר מפני הגולגין ומפני החמסגין ומה עכשיו שנברא יחידו גזולין וחומסין נבראו שנים על אחת כמה וכמה: ולהגידי גדולתו כו': תנו רבנן ^[כ]להגידי גדולתו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד וכולן דומין זה לזה אבל הקדוש ברוך הוא טובע כל אדם בחותמו של אדם הראשון ואין אחד מהן דומה לחבירו שנא' ^[כ]תתהפך כחומר חותם ויתניצבו כמו לבוש ומפני מה אין פרצופיהן דומין זה לזה שלא יראה אדם דירה נאה ואשה נאה ויאמר שלי היא שנאמר ^[כ]וימנע מרשעים אורם חרוע רמה תשבר תניא היה רבי מאיר אומר בשלשה דברים אדם משתנה מחבירו בקול במראה ובדעת בקול ובמראה משום ערוה ובדעת מפני הגולגין והחמסגין ת"ר ^[כ]אדם נברא בערב שבת ומפני מה שלא יהו המינים אומרים שותף היה לו להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית דבר אחר שאם תווח דעתו עליו אומר לו יתוש קדמך במעשה בראשית דבר אחר כדי שיכנס למצוה מיד דבר אחר כדי שיכנס לסעודה מיד משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושיכללן והתקין סעודה ואחר כך הכנים אורחין שנא' ^[כ]חכמת בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה ^[כ]טבחיה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה ^[כ]שלחה נערוותיה תקרא על גפי מרומי קרת חכמת בנתה ביתה של הקב"ה שברא את כל העולם כולו בחכמה חצבה עמודיה שבעה אלו שבעת ימי בראשית טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה אלו ימים ונהרות וכל צורכי עולם שלחה נערוותיה תקרא זה אדם וחווה על גפי מרומי קרת ^[כ]רבה בר בר חנה רמי כתיב על גפי וכתיב ^[כ]על כסא בתחלה על גפי ולכסוף על כסא ^[כ]מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו אמר הקדוש ברוך הוא מי פתאו לזה אשה אמרה לו דכתיב ^[כ]גואף אשה חסר לב תניא היה ר' מאיר אומר אדם הראשון מכל העולם כולו הוצבר עפרו שנאמר ^[כ]גלמי

‏‏

רבינו חננאל

בני ר' חייא איבסום פתחו ואמרו אין בן דוד בא עד שיכלו ראשי גולה שבכבל ונשיא שבארץ ישראל שנאמר והיה למקדש ולאבן גנף ולצור מכשול לשני בתי ישראל לפח ולמכשול. אמר להן בניי קוצים אתם משימין לי בין עיני אמר לו אביהם רבי אל ירע בעיניך יין ע' סוד ע' נכנס יין יצא סוד. כתיב וישקוד ה' על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק ה' אלהינו צדקה עשה הקב"ה עם ישראל שהקדים גלות צדקיה

ועדין גלות יבניה קיימת דכתיב בגלות יבניה והחרש והמסגר אלף. חרש כיון שפותחין נפשו הכל כחרשין. והמסגר כיון שסוגרין אין מי יפתח. עולא אמר צדקה עשה עם ישראל שהקדים שתי שנים לנושנתם ש"מ מהרה דהקב"ה תתנ"ב שנה היו וזו השמועה עוד בסוף גיטין: **לפיכך** נברא אדם יחידו ללמד שכל המאבד נפש כאלו מאבד עולם מלא. וכן המקיים נפש אחת מישראל כאלו קיים עולם מלא כו'. ת"ר לא נברא אדם יחידו שלא יהיו המינים אומרים רשיות הרבה כו'. ת"ר בע"ש נברא אדם שלא יהיו המינים אומרים שותף היה להקב"ה במעשה בראשית ואם תווח דעתו עליו יאמרו לו יתוש קדמך כו'.

- בשנת שתיים לדרוש הפולך בחדש הששי ביום אחד לחודש יהיה דבר יי ביד חגי הקביא אל זרבלל בן שאלתיאל פתח יתקדה ואל יזוושע בן יודוצק דביתן הקדול לאמר: חגי א א
- ויהיה למקדש ולאבן גנף ולצור מכשול לשני בתי ישראל לפח ולמקש לזושב ירושלים: ישעיהו ח יד
- וישקד יי על הרעה ויביאה עלינו כי צדיק יי אלהינו על כל מעשיו אשר עשה ולא שמענו בקלו: דניאל ט יד
- ואת כל אנשי החיל שבעת אלפים והחרש והמסגר אלף הכל גבורים עשי מלחמה ויביאם מלך בבל גולה בבליו: מלכים ב כד טו
- כי תוליד בנים ובני בנים ונושנתם בארץ והשחתם ועשיתם פסל המונות כל ועשיתם חרע בעיני יי אלהך להכעיסו: דברים כ דה
- תתנפך בחמר חותם ויתנצבו כמו לכבוש:
- וימנע מרשעים אורם חרוע קרא חותם ויתנצבו כמו לכבוש:
- חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה: משלי ט א
- טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שלחנה: משלי ט ב
- שלחה נערוותיה תקרא על גפי מרומי קרת: משלי ט ג
- וישקבה לפתח ביתה על כסא מרמי קרת: משלי ט יד
- מי פתי יסור דנהך וחסר לב אמרה לו: משלי ט ד
- גואף אשה חסר לב משחית נפשו וזא יעשנה: משלי ו לב
- גלמי ראו עיניך ועל ספורך בלם יתבשר ימים יצורו ולו אהר דבהם: תהלים קלט טו
- כי יי עיניו משוטטות בקל הארץ להתחזק עם לבבם שלם אליו נסבלה עץ זאת כי מעתה יש עפרן מלחמות: דברי הימים ב טו ט
- כי מי בו ליום טענות ושמחו וראו את האבן הבדיל ביד זרבלל שבעה אלה עיני יי המה משוטטים בקל הארץ: זכריה ד י

‏‏